

Nr 369

Av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl., om åtgärder till hjälp åt ensamstående.

(Lika lydande med motion nr 295 i Första kammaren)

Det förefaller rimligt att samhällets aktiva reformpolitik främst inriktar sig på grupper, där många lever på existensminimum, såsom många folkpensionärer och lågavlönade, samt på dem som har dryga omkostnader för barn och för vården av dem, alltså flerbarnsfamiljer med små inkomster. Vid avvägningen av våra resurser är det dock av stor vikt att inte skapa motsättningar mellan olika grupper i samhället. Ett sådant förhållande tycks tyvärr hålla på att uppstå mellan den stora gruppen av ensamstående och övriga medborgargrupper. Dessa utgör i arbetsför ålder ca 1 miljon. Det totala antalet uppgår till 1 1/2 miljon, en så stor grupp alltså att deras rättmätiga krav knappast kan i framtiden förbises på det sätt som nu sker.

Vi anser det alltså vara befogat att kartlägga de missförhållanden som nu förefaller uppenbara och som är mest påtagliga på skatte-, bostads- och vårdområdena.

Skattefrågan

Familjebeskattnings framtida utformning ligger nu under utredning. En rättvisare beskattning av grupper oavsett civilstånd måste bli lösningen av problemet. De ogifta är med vårt nuvarande skattesystem uppenbart orättvist behandlade i jämförelse med gifta utan barn eller med barn över 16 år. Att familjer med barn får en gynnsammare behandling i skattehänseende — framför allt genom barnbidrag, vilka kan betraktas som en skatte-reduktion — är naturligt i ett skattesystem som bygger på den s. k. skatteförmågeprincipen.

Däremot kan det inte vara rimligt att två personer skall erhålla lägre skatt i förhållande till ensamstående därför att de ingår äktenskap. Folkpartiet har tillsammans med centerpartiet vid flera tillfällen krävt övergång till individuell beskattning.

Bostadsfrågan

De ensamstående drabbas i särskilt hög grad av den svåra bostadssituationen i vårt land. En ensamstående ställs i många kommuner — oavsett be-

hovet av bostad — regelmässigt »sist i kön» och får således vänta betydligt längre på bostad än andra kategorier bostadssökande. I Stockholm t. ex. får en ogift bostadssökande enligt uppgift vänta upp till 20 år på en bostad. Detta innebär givetvis i realiteten att ensamstående helt enkelt inte kan få bostad genom förmedlingen. De lägenheter som erbjuds ensamstående genom bostadsförmedlingen håller ofta mycket låg utrymmesstandard — i regel inte större än ett rum och kokvrå. De ensamstående hänvisas till att vara inneboende med allt vad detta för med sig av negativa effekter. En särskild aspekt på de ensamståendes bostadsproblem utgör de svårigheter som ibland uppstår vid skilsmässor, där den ena parten — vanligen mannen — plötsligt mister sin bostad och tvingas till ett förnedrande flackande mellan tillfälliga sovplatser hos bekanta, vilket ibland kan leda till alkoholism och asocialitet.

Inte minst för att förbättra de ensamståendes bostadssituation är det angeläget att kraftfulla åtgärder vidtages för att öka bostadsbyggandet och skapa en fungerande bostadsmarknad. När bostadsbyggnadsprogrammen upprättas är det nödvändigt att även de ensamståendes behov av tillfredsställande bostäder beaktas. Behovet av boendeservice bör också för ensamstående beaktas när det gäller uppförandet av servicehus och serviceområden.

En ytterligare synpunkt på samhällets bristande vilja att förstå de ensamståendes behov av en hygglig bostad med inredning gäller bosättningslånen. De utgår inte till denna grupp, för så vitt inte vårdnaden om barn är en kvalifikation.

Vårdfrågan

Gamla och sjuka människor har särskilda vårdbehov, något som samhället också tar i betraktande inom vårdsektorn. Men det ligger i sakens natur att ensamstående personer, som blir sjuka, kommer i en ännu sämre situation än två makar, varav den ena dock kan bli till hjälp och stöd för den andre. De tragedier som inträffat bland åldringar som lämnats utan vård är inte värdiga vårt välfärdssamhälle. Det fordras därför en utökad bevakningstjänst för de ensamstående. Främst gäller detta åldringar, men även yngre ensamstående kan vara i lika stort behov av hjälp i akuta sjukdomssituationer som andra. Hemhjälpverksamheten bör därför utbyggas så att dessa inte sättes på undantag. I den mån som det nuvarande stimulansbidraget till kommunerna inte medger en utökad hemvårdsverksamhet, som innesluter även de ensamstående, bör en översyn av denna ske.

Hemmadöttrarna

Försörjningen av en grupp av ensamstående, nämligen de s. k. hemmadöttrarna, har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens be-

handling utan att en tillfredsställande lösning av deras ekonomiska problem kunnat nås. Självfallet bör de som anser sig vara i stånd därtill efter omskolning eller rehabilitering slussas ut i arbetslivet igen. Vissa av dessa kvinnor är emellertid på grund av ålder och allmän klenhet inte i stånd att med den arbetstakt som nu fordras på en arbetsplats vara tillräckligt effektiva. I vissa fall kan de av medicinska skäl få en förtidspension. Men det återstår, hur man än bedömer denna grupps status, ett inte obetydligt antal som helt enkelt blir socialfall efter att under många år ha gjort en ytterst betydelsefull samhällsinsats och därtill en insats som inbesparat inte oväsentliga belopp för samhället. En generösare bedömning av möjligheterna för denna grupp att erhålla pension bör ske. Vi framför i ett annat sammanhang förslag till en sådan reform vid årets riksdag.

Ensamstående med barn

För ensamstående med barn är ett tillräckligt samhällsstöd för barn-tillsynen ett ofrånkomligt villkor för att de skall kunna utföra en effektiv arbetsinsats. Redan detta att samhället ställer krav på många att med ett fullständigt otillräckligt underhåll och låga bidragsförskott försörja och vårda barn och klara sin egen försörjning med ett yrkesarbete utgör en mycket stor påfrestning. Hjälp med barn-tillsynen i form av mer utbyggda barnstugeplatser och familjedaghem samt bättre service vid planering av ny bebyggelse är därför något ofrånkomligt. När barnen blir sjuka och inte kan tas om hand på daghem, blir mångas situation ohållbar. Ett förslag att därvid ersättning från sjuk-kassa skall utgå till modern efter samma beräkningsgrunder som om hon — eller om det gäller en ensamstående far han — vore sjuk bör övervägas.

Försörjningsbördan för ensamstående med barn är vanligen tyngre än för familjer med två föräldrar. Särskilt ensamstående kvinnor har ofta en svår situation. Försörjningsbördan är särskilt tung om barnen studerar vidare efter grundskolan, eftersom barnbidrag och barnpension inom den allmänna försäkringen upphör då barnet fyller 16 år. Det förefaller därför berättigat att låta denna barnpension utgå tills barnet fyller 19 år. Detta förefaller så mycket mer berättigat som barnpensionen inom både ATP och yrkes-skadeförsäkringen numera utgår till den månad barnet fyller 19 år. Förslag till införande av samma regler för barnpensionen inom allmänna försäkringen framförs i en följdmotion.

Ovanstående utgör exempel på situationer och problemkomplex, som måste lösas för att inte de ensamstående skall behöva inta den särställning i samhället som de nu med rätta anser vara fallet. Denna uppfattning sprider sig med varje år till en allt större grupp och kan inte i längden negligeras.

Med hänvisning till vad i motionen anförts får vi hemställa,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsam, allsidig och samlad översyn av de problem och svårigheter som möter olika kategorier ensamstående i samhället samt framlägga förslag till effektiva åtgärder för att avhjälpa och undanröja dessa problem och svårigheter.

Stockholm den 24 januari 1968

Elias Jönsson (fp)

i Ingemarsgården

Mac P. Hamrin (fp)

i Kalmar

Anders Jonsson (fp)

John R. Anderson (fp)

i Sundsvall

Ingegärd Frænkel (fp)